

Narušenost biologické rovnováhy je v současnosti ve stadiu stále hrozby přemnožení škůdců, kteří v mnoha případech ztrácejí přirozené nepřátele. Boj, který se proti škůdcům vede, neodpovídá vždy požadavkům, a nadto je jeho realizace značně nákladná.

Mnoho prostředků se vynakládá i na omezení výskytu kůrovců. Jednou z metod boje proti těmto broukům jsou feromonové lapáky, které se rozmisťují v lesích ohrožených kůrovci. Jsou budovány na principu feromonů, t. j. specifických látek vylučovaných hmyzem. Používaná látka je vyráběna uměle a vábí zřejmě i jiný hmyz než kůrovce, který zde také nachází smrt. Bezpochyby jde o metodu, která má své klady, ale zajisté i své zápory, pokud nejsou dodržována předepsaná opatření. O významu lapáků vyšla již řada prací, v nichž jsou feromonové lapáky vesměs, kladně hodnoceny. V tomto malém příspěvku bych chtěl ukázat lapák, res. metodiku práce, v jeho záporném světle.

Lapák sestává z igelitové plachty, napnuté vertikálně v dřevěném rámu. Uprostřed plachty je otvor, v němž je zavěšen sáček s feromony. Jde o západoněmecký přípravek zn. Pheroprax. Sáček je opatřen nápisem "zavěsit neotevřený". Pod plachtou je žlábek, rovněž z igelitu, naplněný do určité výše vodou. Hmyz, přivábený feromony, naráží na plachtu a padá do žlábků, kde se utopí. Až potud je to v pořádku. Stinnou stránkou však je udržování a kontrola lapáků, která je prováděna ledabyly nebo vůbec (alespoň v některých lesích). Neprovádí-li se pravidelné čištění lapákového žlábků, mrtvá tělíčka kůrovců se rozkládají a voda zapáchá. V ní se pak topí nejen kůrovci, ale i mnohé hmyzí druhy, které jsou vysloveně užitečné a které sem přilétly přivábeny zápachem vody. Jde zejména o představitele čeledi mrchožroutovitých (Silphidae), především hrobaříků a příbuzných rodů. Mrtvých brouků přibývá a z jejich rozkládajících se těl se vytvoří silně páchnoucí kaše, na kterou přilétávají další hrobaříci i mrchožrouti, ale i kožojedi (Dermestidae), mršníci (Histeridae), drabčíci (Staphylinidae) aj. Sem kladou vajíčka pestřenky (Syrphidae), jejichž larvy se tu vyvíjejí. V této fázi není již lapák pro kůrovce nebezpečný, protože tito drobní škůdci (velikostí, nikoliv významem) snadno vzlétnou s povrchu vzniklé masy. Hmyzí skupiny, v lapácích zjištěné, jsou jme-

novány pouze namátkově. Určitě by stálo za to, věnovat pozornost kvalitativnímu i kvantitativnímu složení zabitého hmyzu a zamyslet se nad tím, která složka převládá - zda opravdu vždy kůrovci nebo hmyz užitečný.

V létě v roce 1981 jsem měl možnost prohlédnout několik lapáků v sázavských lesích. Šlo o lapáky nečistěné, u nichž byl lapákový žlábek naplněn zapáchající vodou s tlejícími hmyzími tělíčky. Ve většině případů již chyběl sáček s feromony a lapáky se tedy staly neškodné kůrovci a nebezpečné hmyzu užitečnému. Domnívám se, že není na škodu, když uvedu několik pozorování o obsahu lapákových žlábků. Častými druhy ve žlábcích jsou utopení a topící se hrobaříci (počet jejich těl sahá nejednou do několika set!), chrobáci, mršníci, několik druhů tešáříků (především *Arrhopalus rusticus*, *Spondylis buprestoides*) a v řadě případů také náš největší kovařík *Athous rufus*. Tento noční druh obývá borové lesy a v současné době je již velmi vzácný (srovn. Jageman: Fauna ČSR, Kovaříkovití). Několik utopených a částečně již rozložených jedinců tohoto kovaříka se mi ještě podařilo vypreparovat a zařadit do sbírky, celá řada jich však už byla ve stupni vysokého rozkladu. Je dosud otevřenou otázkou, co přivábilo tyto kovaříky - zda rozkládající se hmyzí tělíčka či feromonový přípravek.

Zničení hrobaříků, chrobáků, drabčíků i jiných užitečných a indiferentních brouků je určitě zápořem těchto nečistěných lapáků. V místech, kde byly umístěny, bylo v lesích mnoho smrkových souší a poražených kmenů s nesloupanou kůrou - pravý ráj kůrovců. Domnívám se, že v takovémto prostředí by bylo lépe suché kmeny z lesa odstranit, nebo alespoň odkornit. Tím by se jistě snížil výskyt kůrovců bez zbytečných ztrát tolik potřebného užitečného hmyzu. Potom by jistě nevystala v takových místech nutnost používat feromonových lapáků, které dovážíme z devizové oblasti.

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Zdeněk Nigrin, ul. Zd.Nejedlého č. 285, 565 01 Chocẽň